

ISTORIOGRAFIA CONTEMPORANĂ DESPRE LEGITIMITATEA SFATULUI ȚĂRII

Prof. univ. dr. hab. Anatol PETRENCU,
Universitatea de Stat din Moldova

***Abstract.** Sfatul Țării (Country Counsel) was the supreme legislative body constituted on the territory of Bessarabia in the autumn of 1917. The official (legitimate) character of the supreme legislative body was not disputed by the politicians of the time, on the contrary – many of them (like Petre Cazacu, for example) substantiated the perfect legitimacy of the Bessarabian Parliament. Over the years, Soviet historians, and after the disappearance of the USSR, some historians engaged in serving foreign interests have written many historical texts in which they questioned the legitimacy of the Sfatul Țării, invoking various “arguments”, such as the lack of representatives from the working class in the Parliament, railway labourers, peasants, etc. The honest, unbiased historians of Romania and the Republic of Moldova (as the given example of the historian Ion Țurcanu) prove with great detail the legitimacy of Sfatul Țării and the decisions approved by it.*

La trecerea unui secol de la memorabilele evenimente din Rusia și din Basarabia, polemicele privind caracterul legal al Sfatului Țării, organul legislativ suprem al Basarabiei, constituit în toamna anului 1917, mai continuă încă. În pofida argumentelor istorice incontestabile, există și astăzi interpretări tendențioase, subiective, părtinitoare.

Scopul acestui articol este prezentarea succintă a interpretărilor date de istorici caracterului Sfatului Țării pe parcursul anilor.

Legitimitatea Sfatului Țării a fost demonstrată de personalitățile politice basarabene ale timpului, pentru care constituirea organului legislativ suprem a fost o practică asemănătoare cu formarea instituțiilor similare în alte regiuni ale fostului imperiu țarist. Astfel, membrul Sfatului Țării Petre Cazacu sublinia: „Privind organizarea și compunerea Sfatului Țării din punctul de vedere al strictei legalități, fără îndoială că el a fost un organ revoluționar, cum au fost și sunt încă toate instituțiile din fostul Imperiu Rus cu începere de la 2 martie 1917, când singura sursă a legitimității, voința împăratului, a dispărut și n-a fost înlocuită cu altă sursă legitimă, ci prin situații de fapt fără nicio legitimitate, sau cu una comună, expresia voinței poporului din locul și timpul dat”¹. Autorul citat a adus exemple similare: guvernul provizoriu din Rusia, Consiliul gubernial din Estonia, Rada din Ucraina, Tariba din Lituania. La cele menționate de Petre Cazacu am putea aminti constituirea organelor de stat în Polonia, în Cehoslovacia și alte state.

---

¹ P. Cazacu, *Moldova dintre Prut și Nistru. 1812-1918*, Știința, Chișinău, 1992, p.305.

Istoriografia sovietică. În istoriografia sovietică, Sfatul Țării a fost prezentat ca o „organizație contrarevoluționară, creată de naționaliștii burghezi moldoveni cu ajutorul României regale pentru a lichida Sovietele [cu majusculă] și pentru a zădărnici biruința [victoria] revoluției socialiste în Basarabia”². În viziunea istoricilor bolșevici, conducătorii Sfatului Țării erau „naționaliști burghezi, trădători ai cauzei poporului moldovenesc”³. Conform opiniei istoricilor sovietici, cauza poporului moldovenesc era victoria revoluției socialiste, iar elita Sfatului Țării a chemat în Basarabia forțele militare române, mai apoi a votat Unirea cu România, deci, „a trădat interesele moldovenilor”. În volumul doi al *Istoriei RSS Moldovenești* (publicată în 1970, în capitolul II, autor – N. D. Roitman)⁴ Sfatul Țării a fost calificat drept „organ contrarevoluționar”, format din reprezentanți ai ofițerimii (ofițerii erau considerați „exploatare” ai muncii omului, la chemarea bolșevicilor ofițerii au fost destituiți din posturile ocupate, o parte din ei au fost arestați, o altă parte – împușcați; ostașii bolșevizați alegeau din rândurile lor căpetenii, pe care le urmau), burgheziei, moșierilor și intelectualității burgheze, care aderaseră la ei, organ „burghezo-naționalist, înființat contrar celor mai elementare revendicări democratice, drept organ «socialist», care exprima, chipurile, voința și păsul maselor populare din Moldova”⁵.

În 1984, istoricii sovietici D. I. Antoniuk, S. Ia. Afteniuk și A. S. Esaulenko au publicat o broșură de popularizare a istoriei Sfatului Țării, prezentându-l în mod nu doar denaturat, antiștiințific, ci și ironic. În opinia autorilor, Sfatul Țării a fost „înjghebat” de naționaliștii burghezi moldoveni. Ședința Sfatului Țării din 21 noiembrie 1917 – în viziunea istoricilor sovietici – „a constituit începutul unui proces de trăncăneală al unui mănunchi de așa-zisi pretendenți de a hotărî soarta oamenilor muncii din ținut”⁶. Adresarea Sfatului Țării către basarabeni, în care s-a afirmat că acest organ legislativ constituie o putere cu drepturi depline în ținut, a fost calificată de autorii nominalizați ca fiind una „demagogică”. În același an a fost publicată monografia colectivă *Istoria RSS Moldovenești din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*⁷, redactor responsabil fiind V. I. Țaranov. Colectivul de autori a calificat Sfatul Țării drept „un organ burghezo-moșieresc”, „impostor”, format din „ofițeri contrarevoluționari, naționaliști burghezi, moșieri și funcționari”⁸.

Așadar, istoriografia sovietică a considerat Sfatul Țării ca fiind un organ nelegitim, ce reprezenta moșierii și capitaliștii basarabeni și unde nu se regăseau țărani și proletariatul. Istoricii bolșevici au falsificat cu bună știință realitățile istorice: Sfatul Țării a fost, în fapt, constituit pe baza reprezentării tuturor păturilor sociale, a grupurilor etnice etc.

² A. Esaulenco. *Sfatul Țării*, în *Enciclopedia Sovietică Moldovenească*, vol. 6, Chișinău, 1976, p. 320.

³ *Ibidem*.

⁴ *Istoria RSS Moldovenești*, vol. II, *De la Marea revoluție socialistă din Octombrie până în zilele noastre*, Cartea Moldovenească, Chișinău, 1970, p. 92.

⁵ *Ibidem*, p. 50.

⁶ D. I. Antoniuk, S. Ia. Afteniuk, A. S. Esaulenko. „*Sfatul țării*” – organ antipopular; Cartea moldovenească, Chișinău, 1984, p. 57.

⁷ *Istoria RSS Moldovenești din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*, Știința, Chișinău, 1984.

⁸ *Ibidem*, p. 273.

Istoriografia românească. Toți cei care au pus la îndoială caracterul legitim al Sfatului Țării, ca organ de stat și ca exponent al voinței populare, au invocat mereu drept argument faptul că nu ar fi fost reprezentativ, deoarece la alegerea lui nu a participat direct populația cu drept de vot a Basarabiei. Astfel, autorii volumului *Istoria Republicii Moldova din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*⁹ (coordonator – Vladimir Țaranov), apărut de sub tipar la șase ani de la proclamarea Independenței de Stat a Republicii Moldova, consideră că „decizia de a nu organiza alegeri generale pentru Sfatul Țării a fost condiționată de teama conducătorilor congresului, că vor putea obține o componență nedorită”¹⁰.

O interpretare curioasă a rolului Sfatului Țării în evenimentele din Basarabia din anii 1917-1918 au oferit-o trei autori – Serghei Nazaria, Victor Stepaniuc și Vladimir Polivțev, cunoscuți stataliști pro-ruși din Republica Moldova. Pe de o parte, constituirea Sfatului Țării le „pică” bine, deoarece demonstrează că „moldovenii” și-au constituit statul lor, Sfatul Țării fiind pilonul de bază al „statalității”, atunci când acest organ legislativ a proclamat Republica Democratică Moldovenească. Pe de altă parte, autorii încearcă din răspuțeri să denigreze acest organ al puterii popoului și o fac în cel mai josnic mod. Astfel, pentru a-l prezenta într-o lumină cât mai sumbră pe Ion Inculeț, președintele Sfatului Țării, S. Nazaria și V. Stepaniuc fac trimitere la *Memoriile* lui Constantin Argetoianu, care a avut cuvinte defăimătoare la adresa liderului politic basarabean¹¹. Autorii citați au prezentat astfel lucrurile deloc întâmplător: același organ legislativ, Sfatul Țării, a decis cu majoritatea de voturi, la 27 martie 1918, Unirea Basarabiei cu România.

Referindu-se la opinia greșită cum că Sfatul Țării ar fi fost un organ nereprezentativ, Ion Țurcanu, editorul *Proceselor-verbale ale Sfatului Țării* (Chișinău, 2016), în *Studiul introductiv* are un compartiment, numit *Legitimitatea Sfatului Țării*¹², în care scrie că „acesta este un argument fals sub două aspecte principiale. În primul rând, în condițiile revoluției și ale războiului, precum și ale anarhiei provocate de acestea, alegerile la care ar fi putut participa toată populația corespunzătoare nu era cu puțință, fapt demonstrat, între altele, și de eșecul parțial al alegerilor în Adunarea Constituantă a Rusiei”¹³. Ion Țurcanu amintește criticilor pro-sovietici și pro-ruși că organele puterii bolșevice nu au fost alese de nimeni, și că în Rusia din acel timp „un adevărat scrutin electoral, unul democratic, era de neconceput”¹⁴. Spre deosebire de alte cazuri, când legitimitatea noii puteri era asigurată de forța armelor (revoluțiile burgheze din Occident), Sfatul Țării nu dispunea de forțe militare. Iată de ce singura lui forță reală, și Ion Țurcanu remarcă că acesta e al doilea aspect principial, a fost avantajul de a se constitui pe cele mai largi baze democratice care erau posibile în acel moment istoric destul

⁹ *Istoria Republicii Moldova din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*, Chișinău, 1997.

¹⁰ *Ibidem*, p. 157. Cartea a fost reeditată în 2015: *Istoria Republicii Moldova din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*, ediția a treia, revăzută și completată, Chișinău, s. n., 2015, p. 224.

¹¹ S. Nazaria, V. Stepaniuc, *Problema basarabeană și interpretările ei în istoriografie: de la apariție la tratatele de la Paris (1917-1947)*, Chișinău, s. n., 2010, p. 17.

¹² I. Țurcanu, *Între sublim și tragic. Sfatul Țării în documentele sale fundamentale, în Sfatul Țării: Documente. Procesele-verbale ale ședințelor în plen*, Știința, Chișinău, 2016, pp. 6-11.

¹³ I. Țurcanu, *op. cit.*, p. 6.

¹⁴ *Ibidem*.

de complicat. Congresul militarilor moldoveni, subliniază autorul citat, a înființat un Birou de organizare a Sfatului Țării din 44 (45) de persoane, care a trimis invitații la un număr foarte mare de formațiuni politice, militare, profesionale, culturale, tuturor minorităților etnice, dumelor, zemstvelor etc. pentru a-și delega reprezentanții lor în viitorul parlament basarabean. „Nu a existat partid, scrie Ion Țurcanu, instituție sau organizație de orice fel, categorie socială, etnică etc., care ar fi solicitat să fie reprezentate în Sfatul Țării și a căror cerere să nu fi fost satisfăcută” (*ibid.*). Autorul citat scrie în subsolul paginii că în fondul de arhivă al Sfatului Țării există un dosar special cu foarte multe decizii ale organelor locale ale puterii și ale diferitor organizații obștești și profesionale privind delegarea în parlament a reprezentanților acestora.

Sfatul Țării, deși considerat „socialist” și „revoluționar”, altfel-spus, orientat împotriva marilor proprietari funciari, a acceptat totuși un reprezentant al acestora, P. Sinadino. În plus, formațiuni militare bolșevice de pe teritoriul Basarabiei și-au trimis și ele delegați în Sfatul Țării.

Ion Țurcanu insistă asupra activității Comisiei de validare a Sfatului Țării, în fruntea căreia era N. N. Bosie-Codreanu – „unul din cei mai instruiți deputați și care va rămâne în această funcție până la sfârșitul activității Parlamentului” (p. 7). Una dintre datoriile Comisiei era să asigure completarea permanentă a grupurilor de deputați din partea tuturor formațiunilor, organizațiilor, etniilor etc., prevăzute în schema elaborată de Biroul de organizare a Sfatului Țării, să primească și să satisfacă cererile de reprezentare ce veneau de la noi factori cu important impact public. Autorul a examinat munca Comisiei de validare a mandatelor, demonstrând scrupulozitatea cu care acestea au fost examinate, reînnoite, prelungite sau respinse. În concluzie, I. Țurcanu scrie că chestiunea privind reprezentativitatea Sfatului Țării, așa cum apare ea din procesele-verbale ale ședințelor legislativului, arată cât se poate de clar că acesta avea statut de parlament în sensul propriu al cuvântului, de vreme ce, prin modalitatea de constituire a componenței sale, el reflecta tot spectrul politic, social și etnic al Basarabiei... Problema cea mare a Sfatului Țării, subliniază autorul citat, nu a fost legitimitatea sa, care nu poate fi pusă la îndoială, ci faptul că a apărut și a trebuit să activeze, așa cum s-a spus atunci de multe ori, „într-un moment îngrozitor”, în care Basarabia, la fel ca întreg imperiul din care făcuse parte până atunci, „se afla pe muchia prăpastiei” (pp. 8-9).

Sfatul Țării, scrie I. Țurcanu, a fost o instituție de stat de cel mai înalt nivel, demonstrat prin agenda de lucru, dar și prin statutul deputatului, care avea o poziție net superioară în raport cu alți funcționari de stat, dar și responsabilități la fel de mari. Un argument serios în favoarea legitimității Sfatului Țării îl constituie recunoașterea lui de către toate categoriile populației basarabene. La 21 noiembrie 1917, când au început lucrările, el a fost felicitat de numeroase organizații politice, profesionale, obștești etc.

În concluzie: în pofida interpretărilor tendențioase și ostile expuse de autorii sovietici, dar și de o parte a istoricilor românofobi de astăzi, totuși, documentele și studiile istoricilor onești demonstrează fără putință de tăgadă că Sfatul Țării a fost un organ legitim, recunoscut pe plan intern și internațional, și deciziile lui au fost legitime atunci când a fost proclamată Republica Democratică Moldovenească, apoi – Independența acesteia, și, în sfârșit – decizia de Unire a Basarabiei cu Patria-mamă – România.